

Justitiedepartementet

Angående betänkandet En översyn av 23 kap. brottsbalken (SOU 2024:55)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat betänkande.

Allmänna synpunkter

Ekobrottsmyndigheten ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet och instämmer i stort i de bedömningar som har gjorts. Ekobrottsmyndigheten bedömer att de föreslagna ändringarna kommer tydliggöra rättsläget samt i vissa delar täppa till luckor i lagen som uppmärksammats. Det är välkommet att det har gjorts en översyn av regleringen såväl språkligt som strukturellt.

I det följande kommenteras de avsnitt där myndighetens överväganden skiljer sig från utredningens eller där omständigheter av vikt för bedömningen av förslagen särskilt vill framhållas.

7. En särreglering avseende försök till brott

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Myndigheten menar att den föreslagna ändringen, som innebär möjlighet att döma för försök till brott om faran för att brottet ska fullbordas är utesluten endast till följd av en myndighetsåtgärd, är nödvändig för att rättsvårdande myndigheter ska kunna utföra sitt arbete på ett effektivt och ändamålsenligt sätt utan att riskera att farliga föremål kommer på avvägar. Genom ändringen undanröjs det hinder för lagföring av klart straffvärda beteenden som uppstått i rättstillämpningen. Resultatet av lagändringen torde även ligga i linje med det allmänna rättsmedvetandet.

8. En ny utformning av bestämmelsen om förberedelse och stämpling till brott

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att det ska vara tillräckligt för straffbar förberedelse att befattning sker med ett föremål som är ägnat att användas som hjälpmedel vid brott. Myndigheten ser positivt på att klart straffvärda gärningar, som i dagsläget är straffria, nu kommer att kunna beivras. Ekobrottsmyndigheten ser inget egentligt syfte med dagens ordning att ett föremål måste vara särskilt ägnat för sådan användning för att utgöra brott. I stort sett vilket föremål som helst kan under vissa förutsättningar användas som ett brottsverktyg och det avgörande bör vara att det i det aktuella fallet rent faktiskt kan användas som hjälpmedel, att föremålet är en förutsättning för att brottet ska kunna genomföras samt att det finns en avsikt att använda det som ett brottsverktyg. Det är åklagaren som måste kunna visa att det rör sig om ett hjälpmedel och att det finns ett samband mellan föremålet och det planerade brottet och detta gäller oavsett om det är ett föremål som är särskilt ägnat för brott eller inte.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget att straffbelägga vissa former av informationsinhämtning och andra former av planering av brott som förberedelse till brott. De i förslaget nämnda åtgärderna är sådana som kan utgöra en central del av utförandet av ett brott och får ses så straffvärda att det är viktigt att de kan medföra straffansvar.

Inte minst inom organiserad brottslighet, där det är vanligt att flera personer bidrar till brott genom olika åtgärder där samtliga är en förutsättning för att brottet ska kunna genomföras, kan det förväntas att de nya reglerna får en stor betydelse.

Ekobrottsmyndigheten ser dock en risk för gränsdragningsproblem mellan dessa planeringsåtgärder och stämpling till brott varför Ekobrottsmyndigheten önskar att det i den fortsatta lagstiftningsprocessen klargörs hur denna gränsdragning ska ske.

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker även förslaget i den del som rör en utvidgning av det straffbara området för de s.k. finansieringsfallen. Samhällsutvecklingen och utvecklingen på teknikområdet innebär ett ökat användande av alternativa betalningssystem samt nya möjligheter att genomföra transaktioner. Detta medför ett behov av att lagstiftningen förnyas i motsvarande mån. Ekonomisk vinning är en avgörande drivkraft för kriminalitet och förslaget kan även minska incitamenten att begå brott.

Ekobrottsmyndigheten ser positivt på den skärpta syn på förberedelse och stämpling till brott som tar sig uttryck i ökade möjligheter att döma till fängelse i mer än två år. Förslaget innebär bättre förutsättningar att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet vid bedömning av brottets straffvärde.

9. Frivilligt tillbakaträdande från försök, förberedelse och stämpling till brott

I förslaget till lag om uppgiftsskyldighet för viss personal har endast Polismyndigheten angivits som mottagare av anmälan. Ekobrottsmyndigheten vill i sammanhanget framhålla att även Ekobrottsmyndigheten är mottagare av brottsanmälningar i de fall som rör brott som omfattas av Ekobrottsmyndighetens brottskatalog. En anmälan enligt nu aktuell lag bör därför även kunna göras till Ekobrottsmyndigheten för det fall det rör brott som utreds av myndigheten.

11. Underlåtenhet att avslöja eller hindra brott

Ekobrottsmyndigheten ställer sig i väsentliga delar positiv till förslaget som innebär en snävare möjlighet till ansvarsfrihet vid underlåtenhet att avslöja eller hindra brott. De tillfällen då lagregeln kan bli aktuell handlar trots allt i huvudsak om att avbryta eller förhindra mycket allvarlig och straffvärd brottslighet. Det framstår därför som rimligt att det för ansvarsfrihet ska krävas att det rör sig om allvarlig fara för liv eller hälsa.

Ekobrottsmyndigheten ställer sig dock tveksam till att man som straffrihetsgrund tagit bort att "annan person" riskerar att utsättas för sådan fara. I betänkandet framhålls att det skulle vara otillbörligt att döma den som själv riskerar att utsättas för fara för liv eller hälsa, men för myndigheten framstår det som lika otillbörligt att straffbelägga en underlåtenhet om någon annan, t. ex. en nära anhörig, skulle riskera att dödas eller allvarligt skadas.

Ekobrottsmyndigheten skulle önska ett klargörande av motivet bakom förslaget i denna del samt även hur man ska bedöma gränsdragningen till reglerna om nöd i 24 kap. 4 § brottsbalken.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Rikard Jermsten. I den slutliga handläggningen har rättschefen Susanne Södersten deltagit. I beredningen av ärendet har också vice chefsåklagaren Mikael Pihl, kansliåklagaren Mikaela Stranne och seniora åklagaren Pontus Klang deltagit. Verksjuristen Marie-Louise Pettersson har varit föredragande.

Rikard Jermsten

Marie-Louise Pettersson

Expedition till
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
ju.da@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se